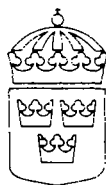

Socialförsäkringsutskottets betänkande 1986/87:20

om socialavgifter på vinstandelar
(prop. 1986/87:107)

SfU
1986/87:20

Propositionen

I proposition 1986/87:107 föreslås att arbetsgivaravgifter skall tas ut på de bidrag en arbetsgivare lämnar till en s. k. vinstandelsstiftelse, dvs. en stiftelse till vilken ett företag lämnar medel för att tillgodose de anställdas ekonomiska intressen. Den anställda skall tillgodoräknas pensionsgrundande inkomst för sin andel för det år då bidraget lämnas.

De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 1988 och tillämpas i fråga om bidrag som lämnas efter ikraftträdandet.

I propositionen hemställs att riksdagen antar förslagen till

1. lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter,
2. lag om ändring i lagen (1987:000) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
3. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
4. lag om ändring i lagen (1987:000) om ändring i uppbördslagen (1953:272),
5. lag om ändring i lagen (1959:551) om beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Lagförslagen redovisas i bilaga till betänkandet.

Motioner väckta med anledning av proposition 1986/87:107

1986/87:Sf110 av Hugo Hegeland (m) vari yrkas att riksdagen beslutar avslå regeringens proposition 1986/87:107 med förslag om uttag av socialavgifter på vinstandelsmedel.

1986/87:Sf111 av Alf Svensson (c) vari yrkas

1. att riksdagen avslår regeringens proposition 1986/87:107,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ramlag för företagsanknutna vinstdelningssystem.

1986/87:Sf112 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari yrkas att riksdagen avslår proposition 1986/87:107 med förslag om uttag av socialavgifter på vinstandelsmedel.

1986/87:Sf113 av Nic Grönvall (m) vari yrkas att riksdagen avslår propositionens samtliga förslag.

1. att riksdagen avslår proposition 1986/87:107.
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om den otillfredsställande propositionsberedningen,
- [3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om betydelsen av ett ökat enskilt sparande.]
- [4. att riksdagen hos regeringen begär förslag om lindrad beskattning av vinstandelar med den inriktning som angivits i motionen.]

Yrkande 3 i motionen har överlämnats till finansutskottet och behandlas i betänkande FiU 1986/87:30.

Yrkande 4 har överlämnats till skatteutskottet och behandlas i betänkande SkU 1986/87:42.

1986/87:Sf115 av Stig Josefson m. fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar avslå proposition 1986/87:107.
- [2. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts om utveckling av vinstandelssystem samt personliga investeringskonton.]

Yrkande 2 i motionen har överlämnats till finansutskottet och behandlas i betänkande FiU 1986/87:30.

Motioner överlämnade av skatteutskottet, väckta under den allmänna motionstiden 1986/87

1986/87:Sk335 av Christer Eirefelt m. fl. (fp) vari yrkas

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen sägs om att vinstandelar som binds i långsiktigt sparande inte skall beläggas med arbetsgivaravgifter.

1986/87:Sk382 (delvis) av Gullan Lindblad och Sten Andersson i Malmö (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att frivilliga vinstandelssystem i företagen bör underlättas genom frånvaro av arbetsgivaravgifter.

Utskottet

Förslagets huvudsakliga innehåll

Den allmänna försäkringen och vissa andra sociala ändamål finansieras till övervägande del med arbetsgivaravgifter och egenavgifter enligt lagen (1981:691) om socialavgifter. Arbetsgivaravgifter betalas för tio olika ändamål med för närvarande sammanlagt 35,076 % av ett avgiftsunderlag som utgör summan av vad arbetsgivaren under året har utgett som lön i pengar eller vissa angivna naturaförmåner eller såvitt gäller uppdragstagare som annan ersättning för utfört arbete. Vid bestämmande av avgiftsunderlaget bortses bl. a. från ersättning som ej uppgår till 1 000 kr. till en och samme arbetstagare och från ersättning till arbetstagare som vid årets ingång ej fyllt 65 år. På samma avgiftsunderlag erlägger arbetsgivaren också en allmän löneavgift med 2 %.

I propositionen framhålls att under framför allt det senaste decenniet har i ett stort antal företag åtgärder vidtagits för att genom vinstdelning tillgodose ekonomiska intressen hos resp. företags anställda. Överföringen sker till en av de anställda eller personalorganisationerna vid företaget bildad stiftelse, som utgör ett från företaget fristående rättssubjekt. Andelsrätt i stiftelsens förmögenhet grundas på anställning i det överförande företaget vid en viss tidpunkt eller under viss tidsperiod och de individuella andelarna bestäms med utgångspunkt i anställningsform, avlönad tid eller liknande. Stiftelsen förvaltar de överförda medlen för andelsägarnas räkning och efter viss tid erhåller den andelsberättigade utbetalning av sin andel i form av kontanter eller aktier.

Enligt departementschefen är det uppenbart att överföringen till vinstandelsstiftelser alltid kommer den enskilde till godo i form av ekonomisk ersättning och att avsättningarna är ett konkurrensmedel och ett argument i strävandena att knyta till sig anställda. De anställda får ut sin del av avkastningen i förhållande till den tid de arbetat eller den arbetsinsats de gjort i företaget. Avsättningarna bär sålunda i flera hänseenden de karaktäristika som också gäller för löneersättningar. Även andra skäl talar enligt departementschefen för att avsättningarna bör avgiftsbeläggas. De företag som använder vinstandelsstiftelser kan, anför hon, på ett billigare sätt knyta till sig arbetskraft än de företag som väljer att konkurrera enbart med lön och andra förmåner som i dag är belagda med arbetsgivaravgifter. På sikt kan detta leda till en snedvridning av konkurrensförutsättningarna företag emellan. Departementschefen erinrar också om att samhällets fördelningsspolitik i stor utsträckning bygger på arbetsgivarnas avgifter till den allmänna försäkringen och att detta fördelningssystem urholkas om allt fler företag väljer att ersätta sina anställda med avsättningar till vinstandelsstiftelser. Det är också, framhåller hon slutligen, otillfredsställande med en utveckling där arbetsmarknaden riskerar att delas upp i företag med och företag utan vinstandelssystem. Enligt hennes mening bör överföringarna behandlas som lön i socialavgiftshänseende och i princip vara avgiftsgrundande eftersom de är avsedda att komma de slutliga mottagarna till del på grund av anställningen och som erkänsla för arbete som utförts för arbetsgivarens räkning. Departementschefen föreslår därför att i socialavgiftslagen införs en bestämmelse varigenom bidrag som en arbetsgivare lämnar till en juridisk person likställs med lön i socialavgiftshänseende om ett väsentligt ändamål för den juridiska personen är att tillgodose ekonomiska intressen hos dem som är eller har varit anställda hos arbetsgivaren. Bidragen skall följaktligen ingå i en arbetsgivares underlag för beräkning av socialavgifter och den allmänna löneavgiften. Bidrag som lämnas till en pensions- eller personalstiftelse enligt lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m. m. skall dock icke föranleda avgiftsskyldighet.

Med hänsyn till det principiella kollektiva samband som finns mellan förmåner och avgifter inom socialförsäkringssystemet bör enligt departementschefen den anställdes andel i vad arbetsgivaren lämnat till en vinstandelsstiftelse göras förmånsgrundande enligt samma principer som gäller för avgiftspliktig lön. I tilläggs pensionshänseende bör således vad som tillgodoförs den anställda på grund av arbetsgivarens bidrag till vinstandelsstif-

telse anses som inkomst av anställning vid beräkning av pensionsgrundande inkomst och sådan inkomst skall beräknas för honom för det år arbetsgivaren lämnar bidraget till stiftelsen. Däremot föreligger svårigheter att ta med andelen vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst, eftersom denna inkomst bygger på en förväntad framtida inkomst och det inte går att på förhand uppskatta vinstandelens storlek. Dessutom kommer den som kvalificerat sig för en andel att tillgodoföras denna oavsett senare sjukdom. Departementschefen föreslår mot denna bakgrund att förmån av andel i vinstandelsstiftelse inte skall grunda rätt till sjukpenningförmån eller — på grund av sambandet mellan arbetsskade försäkringen och sjukpenningförsäkringen — inte heller arbetsskade förmåner. Till följd härav skall sjukförsäkringsavgifter och arbetsskadeavgifter inte heller tas ut på andelarna i fråga.

Arbetsgivaravgifter på bidrag till vinstandelsstiftelser m. m. skall enligt propositionen betalas i samma ordning som gäller för avgifter på vanlig lön. Avsikten är att en särskild uppbördshandling skall utformas för ändamålet med hänsyn bl. a. till den särredovisning som fordras på grund av att sjukförsäkrings- och arbetsskadeavgift inte skall tas ut. Arbetsgivaren skall också avge en särskild uppgift till lokala skattemyndigheten som skall ligga till grund för beräkning av pensionsgrundande inkomst på värdet av de andelar som avsätts för var och en anställd.

Departementschefen beräknar att förslaget, som avses träda i kraft den 1 januari 1988, skall ge ökade avgiftsinkomster om ca 110 milj. kr. Samtidigt uppkommer nya utgifter genom de ökade tilläggs pensionsförmånerna.

Motionerna

I samtliga de med anledning av propositionen väckta motionerna yrkas avslag på propositionen.

I motion Sf114 av Carl Bildt m. fl. framhålls att förslaget inte beretts eller remissbehandlats på sedvanligt sätt, trots att det är fråga om en tekniskt svår lagstiftning som kan medföra gränsdragningsproblem. Bl. a. är det, anför motionärerna, oklart i vad mån avsättningar exempelvis till stipendiestiftelser, idrottsföreningar m. m. också kommer att drabbas. Motionärerna anser också att förslaget kommer att leda till ökad byråkrati, ökade kostnader och ökat krångel för företagen. Förslaget minskar också det bundna sparandet i de företagsanknutna stiftelserna.

Bengt Westerberg m. fl. framför i motion Sf112 likartad kritik mot att förslaget inte remissbehandlats på sedvanligt sätt, att det råder oklarhet om vilka avsättningar till vilka stiftelser som skall föranleda sociala avgifter och att förslaget kommer att medföra en inte oväsentlig ökning av företagens uppgiftsskyldighet. Motionärernas huvudsakliga invändning mot förslaget är emellertid att avsättningar till vinstandelar inte kan jämföras med lön. Den anställde kan, anför de, först i efterhand veta om det blir någon vinst att dela på och i så fall hur stor den blir. Den anställde kan inte heller omedelbart disponera andelen eftersom denna är bunden i minst fem år och vinstandelen bestäms inte i löneförhandlingar utan beslutas av ägarerna till företaget. Motionärerna underkänner därför regeringens motiv för att belägga vinstandelar med arbetsgivaravgifter.

Motionärerna i motion Sf115, Stig Josefson m. fl., anser att det är viktigt att skilja mellan vad som är vinstandel och vad som är lön och att regeringen i propositionen strävat efter att sudda ut gränsen mellan dessa båda begrepp. Förslaget är, menar de, också ologiskt i beaktande av att arbetsgivaravgifter ej utgår till ett kollektivt och centralistiskt system som löntagarfonderna.

Även i motionerna Sf110 av Hugo Hegeland, Sf111 (yrkande 1) av Alf Svensson och Sf113 av Nic Grönvall kritiserar propositionen för att den bygger på en sammanblandning av begreppen vinstandel och lön. Alf Svensson anser (yrkande 2) att om det finns en bestående och ärlig oro för att vinstandelsmedel kan komma att ersätta lön kan detta förebyggas genom en ramlagstiftning, vari stadgades att insatta vinstandelsmedel inte får överstiga 25 % av ett basbelopp och att andelarna skall vara lika stora per anställd i förhållande till arbetad tid under året.

I de av skatteutskottet överlämnade motionerna Sk335 yrkande 7 av Christer Eirefelt och Sk382 delvis av Gullan Lindblad och Sten Andersson i Malmö, vilka motioner väckts under den allmänna motionstiden, begärs tillkännagivanden om att arbetsgivaravgifter inte skall erläggas för vinstandelar.

Remissyttranden

Utskottet har beslutat inhämta yttrande över propositionen från riksförsäkringsverket och riksskatteverket. Vidare har Sveriges arbetsgivarförening (SAF), Småföretagens Riksorganisation, Företagarförbundet, Centralorganisationen SACO/SR, Tjänstemännens centralorganisation (TCO) och Landsorganisationen i Sverige (LO) beretts tillfälle yttra sig över propositionen.

Riksförsäkringsverket anser i likhet med departementschefen att man bör undvika en utveckling som skulle innebära att en ökande del av löneförmåner ges formen av särskilda ersättningar för att undvika avgiftsbelastning. Verket har därför inget att erinra mot förslaget.

Verket framhåller vidare att förslaget visserligen vållar visst merarbete på grund av att ett fjärde avgiftsunderlag för arbetsgivaravgifter måste fastställas och viss särredovisning måste ske vid uppbördsdeklarationen. Med hänsyn till att förslaget sannolikt kommer att beröra ett relativt begränsat antal fall, för närvarande ca 200 arbetsgivare, anser verket att avgiftsskyldighetens konstruktion kan godtas. Verket har heller ingen erinran mot förslaget i förmånshänseende.

Även *riksskatteverket* anser det såklart riktigt att avgiftsbelägga bidrag som en arbetsgivare lämnar till en vinstandelsstiftelse och att avgiftsskyldigheten uppkommer i och med att bidraget lämnas till stiftelsen. Däremot anser riksskatteverket att förslaget om att avgifter inte skall erläggas för sjuk- och arbetsskadeförsäkringarna kommer att komplicera avgiftssystemet. Verket erinrar om att det direkta sambandet mellan avgifter och förmåner successivt brutits. Verket anser också att det inte föreligger någon principiell skillnad mellan de fall där vinstandelen slussas via en vinstandelsstiftelse eller utbetalas direkt från arbetsgivaren till den anställde. På vinstandelar, tantiem, gratifikation o. d. direkt från arbetsgivaren tas, anför

verket, i dag samtliga avgifter ut. Om förslaget genomförs så, att avgifter för sjuk- och arbetsskadeförsäkringen inte tas ut på bidrag till vinstandelsstiftelser, anser riks-försäkringsverket att den 10-procentiga nedsättningen av socialavgifter för vissa arbetsgivare i Norrbottens län bör tas bort i dessa fall.

LO tillstyrker propositionens förslag och hänvisar i sitt yttrande till att organisationen i ett tidigare yttrande över departementspromemorian Ds Fi 1983:21 tillstyrkt att arbetsgivaravgifter tas ut på företagsanknutna vinstandelssystem.

SAF. SACO. SR. Småföretagens Riksorganisation och Företagarförbundet avstyrker förslaget.

SAF pekar på att de avsättningar som förekommer till olika vinstandelssystem är små i förhållande till lönesummorna och bestäms i efterhand beroende på företagets resultat. De har karaktär av vinstdispositioner och beslut måste därför fattas av bolagsstämman dvs. ägarna. Avsättningarna kan inte heller påverkas av den ordinarie löneförhandlingen och kan således av flera skäl inte jämföras med lön. Medlen blir inte tillgängliga för lyftning eller disponibla förrän efter ett viss antal år och en jämförelse med pension och pensionsavsättningar är därför mer relevant. *SAF* anser vidare att det av den föreslagna lagstiftningen tydligare bort framgå att avsättningar för pensionsändamål inte skall bli föremål för avgiftsuttag och att den föreslagna lagtexten kommer att skapa besvärliga avgränsningsproblem. *SAF* pekar i detta sammanhang på att det i näringslivet förekommer en mangfald av stiftelser och andra juridiska personer som på ett eller annat sätt gynnar anställda och nämner som exempel avsättningar till idrottsföreningar, stipendiestiftelser som inte begränsas till anställda, personalstiftelser för fritidsbostäder m. m. Förslaget kritiserar också för att det kommer att medföra ökad arbetsbelastning för både företag och myndigheter. *SAF* menar avslutningsvis att ett alternativ att komma ifrån de nämnda problemen är att överväga att införa ett fribelopp för mindre avsättningar, förslagsvis belopp upp till ett fjärdedels basbelopp per anställd och år.

Småföretagens Riksorganisation framhåller att vinstandelsstiftelser kan användas för att underlätta småföretags riskkapitalförsörjning och även underlätta ett generationsskifte i form av att de anställda successivt övertar ägandet i företaget. Genom förslaget försvåras — eventuellt omöjliggörs — utnyttjandet av vinstandelsstiftelser i framtiden. Organisationen hänvisar till att regeringen enligt proposition 1986/87:74 om näringspolitik inför 1990-talet funnit det motiverat att utreda riskkapitalförsörjning hos små företag och finner mot den bakgrunden att ett beslut i enlighet med propositionen skulle innebära att en av de möjliga vägarna att lösa småföretagens riskkapitalförsörjning elimineras redan innan den aviserade utredningen hunnit tillsättas. I vilket fall som helst bör därför en lagändring genomföras först efter det att utredningen fått tillfälle att utvärdera vinstandelsstiftelsernas möjligheter att underlätta riskkapitalbildningen. Eventuellt kan, anför organisationen avslutningsvis, diskuteras att införa ett fribelopp för årliga avsättningar på t. ex. ett halvt basbelopp per anställd.

Även *Företagarförbundet* kritiserar att propositionen helt saknar en analys av såväl positiva som negativa effekter av vinstandelssystemen. Enligt

förbundet visar flera undersökningar att vinstandelssystemen har mycket positiva effekter i arbetslivet. Förbundet föreslår en utredning av möjligheten att stimulera resultatlöner, vinstandelar och aktiespridning för att förstärka arbetsglädje och effektivitet i både privat och offentlig sektor.

SACO/SR avvisar de motiv som anges i propositionen för att belägga vinstandelsmedel med socialavgifter och framhåller att det över huvud taget inte finns något utbytesförhållande mellan vinstandelar och löner. Avsättningarna utgår från de vinstmedel som annars skulle tillfalla ägarna och mot den bakgrunden är det svårt att förstå att en rättvis fördelningspolitik skulle främjas av att vinstandelssystemen begränsas eller slopas. SACO/SR framhåller också att den höjning av den pensionsgrundande inkomsten som följer av att vinstandelarna avgiftsbeläggs inte är särskilt attraktiv bl. a. med hänsyn till det tak om sju och ett halvt basbelopp som gäller för ATP-förmåner. Organisationen anser dessutom att det föreslagna avgiftsuttaget skapar en hel del onödigt byråkrati och administrativa kostnader när det i stället vore angeläget att förenkla och rationalisera regelsystemen för avgifter och skatter.

I ärendet har inkommit skrivelser från Industriförbundet, Bankinstitutens arbetsgivareorganisation-Svenska bankmannaförbundet, Svenska bankföreningen och stiftelsen Oktogonen med begäran att riksdagen skall avslå propositionen. Även i dessa skrivelser framhålls vinstandelsstiftelsernas positiva effekter och man vänder sig mot att avsättningar till vinstandelsstiftelser jämföras med lön. Administrativa svårigheter och gränsdragningsproblem framhålls också som skäl för avslag. I Industriförbundets skrivelse yrkas i andra hand att ett vinstandelsbelopp per person motsvarande minst ett femtedels basbelopp skall frånräknas det avsatta beloppet när avgiftsunderlaget fastställs.

Företrädare för stiftelsen Volvoresultat har vid en uppvaktning inför utskottet också framfört olika invändningar mot att vinstandelsavsättningar avgiftsbeläggs. De har bl. a. framhållit att det är de anställda som får betala avgifterna, eftersom vars och ens andel minskar med motsvarande belopp och att den administrativa belastningen på stiftelsen blir orimlig eftersom uppgift skall lämnas om ca 63 000 andelar. Om förslaget genomförs borde ett belopp per anställd motsvarande ett halvt basbelopp undantas från avgiftsplikt.

Utskottets bedömning

Utskottet tar först upp till behandling den begäran som framställts i yrkande 2 i motion SF114 av Carl Bildt m. fl. om ett tillkännagivande till regeringen om att propositionen inte är tillfredsställande beredd.

Såsom framgår av propositionen avlämnade en arbetsgrupp inom regeringskansliet i juli 1983 till chefen för finansdepartementet en promemoria (Ds Fi 1983:21) Breddat underlag för produktionsfaktorsskatter. I promemorian föreslogs att en särskild grundavgift om 20 % till socialförsäkringen skulle tas ut på vissa avgiftsfria inkomster. Bl. a. skulle så vara fallet när en arbetsgivare lämnar bidrag till en stiftelse vars ändamål är att tillgodose ekonomiska intressen hos de anställda eller tidigare anställda hos arbetsgi-

varen. Promemorian remissbehandlades och några invändningar mot den lagtekniska lösning som valts beträffande grundavgift på vinstandelsmedel framfördes inte. I övrigt berördes förslaget i denna del uttryckligen endast i några av remissvaren.

Efter den fortsatta beredningen i regeringskansliet, under vilken kontakter förekommit med bl. a. representanter för stiftelsen Oktogonen och för Svenska bankmannaförbundet samt riksförsäkringsverket och riksskatteverket, har lagrådet granskat lagförslagen och lämnat dem utan erinran.

Utskottet har, som ovan nämnts, inhämtat yttrande över förslaget från riksskatteverket och riksförsäkringsverket och också gett arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer tillfälle att yttra sig över förslaget.

Mot bakgrund av det anförda tillbakavisar utskottet den kritik som framförts om att förslaget inte är tillfredsställande berett och avstyrker bifall till motion Sf114 yrkande 2.

Inom utskottet har sedermera uppkommit fråga om ett utökat remissförfarande liksom om de myndigheter och organisationer som omfattats av utskottets remissförfarande borde erhållit längre tid för att inkomma med sina svar. Utskottet har emellertid funnit det angeläget att riksdagen tar ställning till propositionen redan under innevarande riksmöte med hänsyn till att ändringar i avgiftsuttaget av praktiska skäl bör ske vid ett årsskifte och förslagets genomförande kräver ett relativt omfattande förberedelsarbete.

Mot ett genomförande av propositionens förslag har främst åberopats att avsättningar till vinstandelsstiftelser inte kan jämföras med lön för utfört arbete, eftersom avsättningarna inte bestäms på förhand i löneförhandlingar utan först i efterhand av arbetsgivaren, och att den anställde ofta inte kan disponera andelen förrän efter en viss tid.

Utskottet vill erinra om att det inte är ovanligt med ersättningar från arbetsgivare till arbetstagare som i avgiftshänseende betraktas som lön trots att ersättningarnas belopp inte bestäms i löneförhandlingar. Exempel på sådana ersättningar är gratifikationer, bonus, tantiem och vinstandelar som utbetalas direkt till arbetstagaren. Det förhållandet att de nu aktuella vinstandelsbeloppen först utbetalas till en stiftelse för att i ett senare skede slussas vidare till andelsägarna förändrar enligt utskottets mening inte beloppens karaktär av lönersättningar.

Utskottet anser således att någon principiell invändning inte kan riktas mot att arbetsgivaravgifter tas ut på avsättningar till vinstandelsstiftelser.

Andra invändningar som riktats mot propositionens förslag är att det kommer att leda till en ökad administration för såväl myndigheterna som företagen och de berörda stiftelserna och att svårigheter kommer att uppstå när man skall avgränsa vilka avsättningar som skall föranleda avgiftsskyldighet. Det har också hävdats att en avgiftsskyldighet hindrar en vidare utveckling av systemet med vinstandelsstiftelser.

Utskottet vill inte förneka att propositionens förslag kommer att komplicera avgiftssystemet och leda till ett visst merarbete för berörda myndigheter och arbetsgivare. Såsom riksförsäkringsverket framhållit kommer emellertid förslaget sannolikt att beröra ett relativt begränsat antal fall. Det administrativa merarbete som i dessa fall följer av avgiftsskyldighetens

konstruktion bör därför inte hindra förslagens genomförande. Vad gäller de påtalade avgränsningssvårigheterna ger enligt utskottets uppfattning såväl den föreslagna författningstexten som propositionens motivering en god ledning för bedömningen av i vilka fall avsättningar till juridiska personer skall föranleda avgiftsskyldighet eller ej. Bidrag som lämnas till en pensions- eller personalstiftelse enligt lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m. m. blir uttryckligen undantagna från avgiftsskyldighet. Stipendiestiftelser, stiftelser för idrottsanläggningar och för fritidsbostäder m. m. torde i det övervägande antalet fall kunna hänföras till personalstiftelser enligt den nämnda lagen.

Utskottet delar avslutningsvis departementschefens farhågor för att, om överföringar till vinstandelsstiftelser är undantagna från avgiftsskyldighet, detta kan leda till en snedvridning av konkurrensförutsättningarna företag emellan och också — vid en mera utbredd förekomst av vinstandelssystem — på sikt urholka det sociala trygghetssystemet. Utskottet vill inte främja en sådan utveckling genom att förorda att man avstår från att ta ut avgifter för avsättningar till vinstandelsstiftelser i vidare mån än som följer av propositionens förslag.

Med det anförda tillstyrker utskottet propositionen och avstyrker bifall till samtliga motioner.

Hemställan

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till proposition 1986/87:107 och med avslag på motionerna 1986/87:Sf110, 1986/87:Sf111, 1986/87:Sf112, 1986/87:Sf113, 1986/87:Sf114 yrkandena 1 och 2, 1986/87:Sf115 yrkande 1, 1986/87:Sk335 yrkande 7 och 1986/87:Sk382 i motsvarande del antar de i propositionen framlagda förslagen till

1. lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter,
2. lag om ändring i lagen (1987:000) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
3. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
4. lag om ändring i lagen (1987:000) om ändring i uppbördslagen (1953:272),
5. lag om ändring i lagen (1959:551) om beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Stockholm den 21 maj 1987

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Nils Carlshamre

Närvarande: Nils Carlshamre (m), Börje Nilsson (s), Ralf Lindström (s), Margareta Andrén (fp), Karin Israelsson (c), Ulla Johansson (s), Gullan Lindblad (m), Lena Öhrsvik (s), Nils-Olof Gustafsson (s), Siri Häggmark (m), Ingegerd Elm (s), Margó Ingvardsson (vpk), Margareta Persson (s), Barbro Sandberg (fp) och Gunhild Bolander (c).

Nils Carlshamre (m), Margareta Andrén (fp), Karin Israelsson (c), Gullan Lindblad (m), Siri Häggmark (m), Barbro Sandberg (fp) och Gunhild Boller (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 7 med "Utskottet tar" och slutar på s. 9 med "samliga motioner." bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i den kritik som riktas mot den bristfälliga beredningen av propositionen. Lagstiftningen är tekniskt komplicerad både till följd av att den innebär avvikelser från socialavgiftsbestämmelserna i övrigt och på grund av de variationer som olika vinstandelssystem uppvisar. Förslaget borde därför ha föregåtts av en grundlig remissbehandling. Visserligen har utskottet till en del åtgärdat bristerna i beredningen genom en snabbremiss till de närmast berörda myndigheterna och arbetsmarknadens huvudorganisationer men detta förfarande kan inte ersätta det breda remissförfarande som normalt skall föregå ett förslag till riksdagen. Utskottet anser att det finns anledning för riksdagen att i enlighet med yrkande 2 i motion Sf114 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört om propositionens bristfälliga beredning.

I sak anser utskottet att regeringens skäl för att avgiftsbelägga avsättningar till vinstandelssystem är alltför svaga. Förslaget bygger på att bidrag till vinstandelsstiftelser kan jämföras med lön. Det finns dock flera framträdande skillnader mellan bidragen och löneutbetalningarna. Bidragen bestäms i efterhand ensidigt av företagets ägare medan lönen bestäms i förhandlingar mellan arbetsgivare och arbetstagare. Andelarna i vinstandelsstiftelser binds under en viss tid innan de kan disponeras av de slutliga mottagarna. De i propositionen förda resonemangen om när och i vilken utsträckning avgifter skall tas ut och förmåner beräknas visar enligt utskottets mening tydligt på det bristande sambandet mellan å ena sidan lön och å andra sidan bidrag till vinstandelsstiftelser. Enbart av denna anledning borde förslaget avvisas.

Vad som ytterligare motiverar ett avslag på propositionen är de administrativa problem som följer av att avsättningarna till vinstandelsstiftelser avgiftsbeläggs. För myndigheternas del förorsakar det föreslagna avgiftsuttaget nya särskilda rutiner och fastställande av ytterligare avgiftsunderlag, och för de redovisningsskyldiga företagens del särredovisningar för såväl avgiftsuppbörden som för beräkning av pensionsgrundande inkomst. Sannolikt kommer det också att vålla problem med att avgränsa vilka avsättningar till juridiska personer som är avgiftspliktiga.

Av vad som framhållits i motionerna, i flera remissyttranden från arbetsmarknadens organisationer och vid uppvaktning inför utskottet har framgått att vinstandelssystemen har gynnsamma effekter för samhälle, näringsliv och anställda och utskottet anser att propositionen ger en alltför negativ bild av följderna av en utbyggnad av systemet. Utskottet anser för sin del att det inte finns anledning att försvåra en fortsatt utveckling av vinstandelssystemen och även av den anledningen bör propositionen avslås.

Det i motion Sf111 framställda yrkandet om en ramlagstiftning för vinstandelsstiftelser avstyrks av utskottet.

att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:Sf110, 1986/87:Sf111 yrkande 1, 1986/87:Sf112, 1986/87:Sf113, 1986/87:Sf114 yrkandena 1 och 2, 1986/87:Sf115 yrkande 1, 1986/87:Sk335 yrkande 7 och 1986/87:Sk382 i motsvarande del och med avslag på propositionen och motion 1986/87:Sf111 yrkande 2 *dels* avslår de i propositionen framlagda förslagen till

1. lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter,
2. lag om ändring i lagen (1987:000) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
3. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
4. lag om ändring i lagen (1987:000) om ändring i uppbördslagen (1953:272),
5. lag om ändring i lagen (1959:551) om beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring,

dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om beredningen av propositionen.

I Förslag till

Lag om ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 3 och 5 §§ lagen (1981:691) om socialavgifter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

3 §

Underlag för beräkning av avgifterna är summan av vad arbetsgivaren under året har utgett som lön i pengar eller naturaförmåner i form av kost, bostad eller bil eller, i fall som avses i 3 kap. 2 § andra stycket lagen (1962:381) om allmän försäkring, annan ersättning för utfört arbete. Bidrag som avses i 11 kap. 2 § första stycket m) lagen om allmän försäkring likställs med lön.

Med lön likställs också bidrag som en arbetsgivare lämnar till en juridisk person, om ett väsentligt ändamål för den juridiska personen är att tillgodose ekonomiska intressen hos dem som är eller har varit anställda hos arbetsgivaren. Detta gäller dock inte bidrag som lämnas till en pensions- eller personalstiftelse enligt lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m.

Värdet av vad någon tillgodoför som följd av sådant bidrag som likställs med lön enligt andra stycket skall anses som ersättning till arbetstagare vid tillämpning av 4 och 5 §§.

5 §

Vid bestämmande av underlaget för beräkning av tilläggsavgift skall bortses från ersättningar som inte räknas som inkomst av anställning enligt 11 kap. 2 § tredje eller fjärde stycket lagen (1962:381) om allmän försäkring. Vidare skall bortses från ersättningar till arbetstagare som inte är svenska medborgare och som inte heller är bosatta här, då ersättningarna avser arbete utom riket.

Vid bestämmande av underlaget för beräkning av annan avgift än tilläggsavgift skall bortses från ersättningar till arbetstagare som inte varit försäkrade enligt lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring. I fråga om arbete som har utförts för annans räkning utan att anställning föreläggat skall vid beräkningen bortses från ersättningar till personer som varit bosatta utomlands och utfört arbetet utom riket.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

SfU 1986/87:20

Bilaga

Vid bestämmande av underlaget för beräkning av sjukförsäkringsavgift och arbetsskadeavgift skall bortses från sådant bidrag som likställs med lön enligt 3 § andra stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1988. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om avgifter som avser tid före ikraftträdandet.

Lag om ändring i lagen (1987:000) om ändring i lagen
(1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 2 § och ikraftträdandebestämmelserna till lagen (1987:000) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

11 kap.

2 §²

Med *inkomst av anställning* avses den lön i pengar eller naturaförmåner, i form av kost, bostad eller bil, som en försäkrad har fått såsom arbetstagare i allmän eller enskild tjänst. Till sådan inkomst räknas dock inte från en och samme arbetsgivare utgiven lön som under ett år ej uppgått till 1 000 kronor. I fråga om arbete som har utförts utomlands bortses vid beräkningen av pensionsgrundande inkomst från sådana lönetillägg som betingas av ökade levnadskostnader och andra särskilda förhållanden i sysselsättningslandet. Såsom inkomst av anställning anses även

a) sjukpenning enligt denna lag eller lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring eller motsvarande ersättning som utgår enligt annan författning eller på grund av regeringens förordnande, i den mån ersättningen träder i stället för försäkrads inkomst såsom arbetstagare i allmän eller enskild tjänst,

b) föräldrapenning.

c) vårdbidrag enligt 9 kap. 4 §, i den mån bidraget inte är ersättning för merkostnader.

d) dagpenning från erkänd arbetslöshetskassa.

e) kontant arbetsmarknadsstöd enligt lagen (1973:371) om kontant arbetsmarknadsstöd.

f) utbildningsbidrag under arbetsmarknadsutbildning och yrkesinriktad rehabilitering i form av dagpenning.

g) korttidsstudiestöd och vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973:349).

h) delpension enligt lagarna (1975:380) och (1979:84) om delpensionsförsäkring.

i) dagpenning till värnpliktiga och vapenfria tjänstepliktiga under repetitionsutbildning, frivilliga som genomgår utbildning under krigsförbandsövning eller särskild övning inom värnpliktsutbildningen, läkare under försvarsmedicinsk tjänstgöring samt civilförsvarspliktiga.

j) utbildningsbidrag för doktorander.

k) tinersättning vid grundutbildning för vuxna (grundvux) och vid grundläggande svenskundervisning för invandrare.

l) livränta enligt 4 kap. lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring eller motsvarande livränta som bestäms med tillämpning av sagda lag.

m) från Sveriges författarfond och konstnärsnämnden utgående bidrag som ej är att hänföra till inkomst av annat förvärvsarbete enligt 3 §, i den mån regeringen så förordnar.

¹ Lagen omtryckt 1982:120.

² Med nuvarande lydelse avses den i prop. 1986/87:100 (bil. 12) föreslagna lydelsen.

n) statsbidrag till arbetslösa som tillskott till deras försörjning när de startar egen rörelse.

n) statsbidrag till arbetslösa som tillskott till deras försörjning när de startar egen rörelse.

o) värdet av vad den försäkrade tillgodoförs som följd av att en arbetsgivare lämnar sådant bidrag som likställs med lön enligt 2 kap. 3 § andra stycket lagen (1981:691) om socialavgifter.

I fråga om ersättning i pengar eller naturaförmåner som sägs i första stycket för arbete som någon utfört för någon annans räkning utan att vara anställd i dennes tjänst gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 3 kap. 2 § andra stycket.

Vid beräkning av inkomst av anställning skall hänsyn tas till lön eller annan ersättning, som den försäkrade har fått från en arbetsgivare, som är bosatt utom riket eller är utländsk juridisk person, endast i fall då den försäkrade sysselsatts här i riket och överenskommelse inte träffats enligt 3 kap. 2 a § eller då han tjänstgjort som sjöman ombord på svenskt handelsfartyg. Vad som sägs här skall inte gälla beträffande lön till svenska medborgare, om svenska staten eller, där lönen härrör från utländsk juridisk person, en svensk juridisk person, som äger ett bestämmande inflytande över den utländska juridiska personen, enligt av riks försäkringsverket godtagen förbindelse har att svara för tilläggs pensionsavgiften.

Hänsyn skall ej heller tas till lön eller annan ersättning från främmande makts beskickning eller lönade konsulat här i riket eller från arbetsgivare, som tillhör sådan beskickning eller sådant konsulat och som inte är svensk medborgare. Vad som sägs här skall inte gälla beträffande lön till svensk medborgare eller till den som utan att vara svensk medborgare är bosatt i riket, om en utländsk beskickning här i riket enligt av riks försäkringsverket godtagen förbindelse har att svara för tilläggs pensionsavgiften.

Den som åtagit sig förbindelse enligt tredje eller fjärde stycket skall anses såsom arbetsgivare.

1. Denna lag träder i kraft, i fråga om 11 kap. 2 § första stycket n) den 1 januari 1988, och i övrigt den 1 juli 1987.

2. Bestämmelserna i 11 kap. 2 § första stycket n) tillämpas första gången när pensionsgrundande inkomst bestäms för år 1988.

1. Denna lag träder i kraft, i fråga om 11 kap. 2 § första stycket n) och o) den 1 januari 1988, och i övrigt den 1 juli 1987.

2. Bestämmelserna i 11 kap. 2 § första stycket n) och o) tillämpas första gången när pensionsgrundande inkomst bestäms för år 1988.

Häriigenom föreskrivs att 11 kap. 4 § lagen (1962:381) om allmän försäkring¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

4 §

Till grund för beräkning av inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete under visst år skall läggas den försäkrades taxering till statlig inkomstskatt avseende nämnda år. Avser taxeringen beskattningsår som ej sammanfaller med kalenderår, skall inkomst under beskattningsåret anses hava åtnjutits under det kalenderår, som närmast föregått taxeringsåret.

Närmare bestämmelser rörande beräkningen av inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete beslutas av riksdagen särskilt.

Angående beräkningen av inkomst av anställning, för vilken den försäkrade *icke* är skattskyldig här i riket eller för vilken den försäkrade har att erlägga sjömansskatt, *stadgas särskilt*.

Angående beräkningen av inkomst av anställning, *som avses i 2 § första stycket o)* eller för vilken den försäkrade *inte* är skattskyldig här i riket eller för vilken den försäkrade har att erlägga sjömansskatt, *finns det särskilda bestämmelser*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1988.

¹ Lagen omtryckt 1982:120.

Lag om ändring i lagen (1987:000) om ändring i
uppbördslagen (1953:272)

Bilaga

Härigenom föreskrivs att 54 § 1 mom. och ikraftträdandebestämmelsen till lagen (1987:000) om ändring i uppbördslagen (1953:272) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

54 §

1 mom.¹ En arbetsgivare, som har gjort skatteavdrag för preliminär A-skatt eller utgett lön för vilken månadsavgift skall redovisas enligt lagen (1984:668) om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare skall utan anmaning lämna uppgift (uppbördsdeklaration) om detta till den länsskattemyndighet som avses i 52 § första stycket. Arbetsgivare som avses i 3 § andra stycket sista meningen lagen om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare skall dock lämna deklarationen till länsskattemyndigheten i Stockholms län. Deklaration skall lämnas av landstingskommun och kommun senast den 12 och av annan arbetsgivare senast den 18 i uppbörds månaden efter den månad då skatteavdraget gjordes eller lönen utgavs.

1 mom. En arbetsgivare, som har gjort skatteavdrag för preliminär A-skatt eller utgett lön för vilken månadsavgift skall redovisas enligt lagen (1984:668) om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare skall, *om inte annat följer av sjätte stycket*, utan anmaning lämna uppgift (uppbördsdeklaration) om detta till den länsskattemyndighet som avses i 52 § första stycket. Arbetsgivare som avses i 3 § andra stycket sista meningen lagen om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare skall dock lämna deklarationen till länsskattemyndigheten i Stockholms län. Deklaration skall lämnas av landstingskommun och kommun senast den 12 och av annan arbetsgivare senast den 18 i uppbörds månaden efter den månad då skatteavdraget gjordes eller lönen utgavs.

Efter anmaning av länsskattemyndigheten eller lokal skattemyndighet är också den, som inte är deklarationsskyldig enligt första stycket, skyldig att avge uppbördsdeklaration.

Uppbördsdeklaration skall avges på heder och samvete samt avfattas på blankett enligt fastställt formulär.

Uppbördsdeklaration skall upptaga

1) arbetsgivarens personnummer, organisationsnummer eller särskilda redovisningsnummer;

2) uppgift om den tid för vilken redovisning lämnas;

3) det belopp som har dragits av för preliminär A-skatt;

4) sådan utgiven avgiftspliktig lön eller ersättning som avses i 2 kap. 3 § lagen (1981:691) om socialavgifter, dock inräknat det belopp som avses i punkt 5;

4) sådan utgiven avgiftspliktig lön eller ersättning som avses i 2 kap. 3 § *första stycket* lagen (1981:691) om socialavgifter, dock inräknat det belopp som avses i punkt 5;

¹ Med nuvarande lydelse avses den i prop. 1986/87: 100 (bil.9) föreslagna lydelsen.

5) det belopp med vilket avdrag görs enligt 6 § lagen om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare;

6) den lön eller ersättning på vilken månadsavgiften beräknas;

7) månadsavgiftens belopp;

8) summan av skatt enligt punkt 3 och avgift enligt punkt 7.

En arbetsgivare, som har gjort skatteavdrag för kvarstående skatt, skall lämna uppgift (*uppbördsdeklaration för kvarstående skatt*) om detta. Sådän deklaration skall lämnas senast den 18 i uppbörds månaden april och upptaga, förutom uppgift som avses i fjärde stycket 1, det belopp som dragits av för kvarstående skatt. I övrigt gäller i tillämpliga delar vad som sägs i första—tredje styckena.

En arbetsgivare, som skall redovisa månadsavgift för sådant bidrag som likställs med lön enligt 2 kap. 3 § andra stycket lagen om socialavgifter, skall lämna uppgift (uppbördsdeklaration för vinstandelsbidrag) om detta. Sådän deklaration skall upptaga uppgift som avses i fjärde stycket 1, 2, 6 och 7. I övrigt gäller i tillämpliga delar vad som sägs i första—tredje styckena.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987.

Denna lag träder i kraft, i fråga om 54 § 1 mom. första stycket sista meningen den 1 juli 1987, och i övrigt den 1 januari 1988.

5 Förslag till

SfU 1986/87:20

Bilaga

Lag om ändring i lagen (1959:551) om beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1959:551) om beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §²

Inkomst av anställning, för vilken den försäkrade icke är skattskyldig här i riket, skall bestämmas med ledning av särskild uppgift från arbetsgivaren. Sådan uppgift skall senast den 31 januari året näst efter det år, som inkomsten avser, avlämnas till den myndighet, som avses i 37 § 4 mom. första stycket taxeringslagen (1956:623). I uppgiften skall angivas den försäkrades fullständiga namn, födelsetid och adress ävensom beloppet av den utbetalade lönen eller ersättningen och den tidrymd som denna avser. Vidare skall i uppgiften angivas, huruvida den försäkrade åtnjuter naturaförmåner i form av kost, bostad eller bil. Ett exemplar av uppgiften skall inom tid som nyss sagts av arbetsgivaren sändas till den försäkrade.

Med arbetsgivare förstås vid tillämpningen av denna lag även den som utgivit bidrag som avses i 11 kap. 2 § första stycket m) lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Inkomst av anställning, som avses i 11 kap. 2 § första stycket o) lagen om allmän försäkring, skall bestämmas med ledning av uppgift om det värde som den försäkrade tillgodoförts som följd av bidraget. Sådan uppgift skall av arbetsgivaren lämnas

1. för en försäkrad, som inte är skattskyldig här i riket, i särskild uppgift enligt första stycket,

2. för en försäkrad, som avses i 1 § första stycket lagen (1958:295) om sjömansskatt, i redares redovisning enligt 14 § samma lag,

3. för annan försäkrad, i kontrolluppgift enligt 37 § 1 mom. taxeringslagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1988.

¹ Lagen omtryckt 1976:1015.

Senaste lydelse av lagens rubrik 1976:1015.

² Senaste lydelse 1984:672.

